

สัญญาประกันภัยกับสิทธิผู้บริโภค

Insurance Contracts and Consumer Rights

Received: 27 ธันวาคม 2564

Revised: -

Accepted: 27 ธันวาคม 2564

รัฐสภา จูรีมาศ*

ธนาเสฏฐ์ เศรษฐกุลเกียรติ**

Rattasapa Chureemas***

Thanasret Setthakulkait****

บทคัดย่อ

สัญญาประกันภัยโดยหลักอยู่ภายใต้บังคับของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยจะคุ้มครองผู้เอาประกันภัยในความเสี่ยงภัยที่เกิดขึ้นจากเหตุที่ได้ทำประกันภัยเอาไว้ จึงเป็นประเด็นที่ผู้เอาประกันภัยสามารถพิจารณาใช้สิทธิหากเกิดความเสียหายอันกระทบต่อสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลตามสัญญาประกันภัยในการดำเนินคดีอย่างคดีแพ่งสามัญทั่วไปหรือใช้สิทธิภายใต้หลักสัญญาผู้บริโภคในการดำเนินคดีอย่างคดีผู้บริโภค เนื่องจากผู้เอาประกันนั้นก็ถือว่าเป็นผู้บริโภคในลักษณะของการทำธุรกิจประกันภัยเพราะว่าเป็นผู้ที่ได้รับบริการจากบริษัทผู้รับประกันภัยที่ได้ประกอบธุรกิจ

คำสำคัญ: ประกันภัย, สัญญาประกันภัย, คุ้มครองผู้บริโภค, สิทธิผู้บริโภค

Abstract

* อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

** นิสิตหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

*** Lecturer of Bachelor of Laws Program, Faculty of Social Science, Srinakharinwirot University

**** Student of Bachelor of Laws Program, Faculty of Social Science, Srinakharinwirot University

Insurance contracts are essentially subject to the Civil and Commercial Code. It will protect the insured from damages incurred as a result of the insured. Therefore, it is an issue that the insured can consider exercising their rights if there is damage that affects the rights under the insurance contract in litigation as general civil cases or exercising rights under the consumer contract in litigation as consumer cases. In order to the insured is a consumer in the nature of the insurance business, because it is the person who has received services from the insurer on their business.

Keywords: Insurance, Insurance Contract, Consumer Protection, Consumer Rights.

บทนำ

ในเรื่องของกระบวนการพิจารณาคดีแพ่งอันเกี่ยวกับคดีประกันภัยระหว่างผู้เอาประกันภัยกับผู้รับประกันภัยเมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้น เช่น กรณีผู้เอาประกันภัยถูกทำละเมิด ผู้เอาประกันภัยก็ย่อมมีสิทธิตามกฎหมายในการเรียกให้ผู้รับประกันภัยชดเชยค่าเสียหายตามมูลสัญญาประกันภัย และเมื่อผู้รับประกันภัยได้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันภัยแล้ว การฟ้องไล่เบี้ยเอาจากบุคคลภายนอกที่เป็นผู้ทำละเมิดข้อพิพาทระหว่างผู้รับประกันภัยกับผู้ทำละเมิดจำต้องที่จะฟ้องร้องคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

หากเป็นประเด็นอันเกี่ยวกับผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนจากผู้รับประกันภัยนั้นจำเป็นต้องเรียกในคดีแพ่งทั่วไป อย่างไรก็ตามในส่วนของผู้รับประกันภัยซึ่งประกอบธุรกิจประกันภัยทำหน้าที่ในการให้บริการเพื่อการรับประกันภัยต่อผู้เอาประกันภัยเป็นลักษณะของการประกอบธุรกิจโดยผู้ประกอบธุรกิจโดยผู้บริโภครวม ซึ่งเป็นการคุ้มครองทรัพย์สินและชีวิตของผู้เอาประกันภัยที่ได้ทำไว้กับบริษัทประกันภัยเพื่อวินาศภัยหรือความทรงชีพ เพราะตามหลักการแล้วสัญญาผู้บริโภครวมตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2541 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 จะคุ้มครองผู้บริโภคในสัญญาต่าง ๆ ที่กระทำต่อผู้ประกอบการเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมไม่ให้ถูกเอารัดเอาเปรียบ แต่สัญญาประกันภัยโดยหลักอยู่ภายใต้บังคับของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยจะคุ้มครองผู้เอาประกันภัยในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากเหตุที่ได้ทำประกันภัยเอาไว้ จึงเป็นประเด็นที่ผู้เอาประกันภัยสามารถพิจารณาใช้สิทธิหากเกิดความเสียหายอันกระทบต่อสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลตามสัญญาประกันภัยในการดำเนินคดีอย่างคดีแพ่งสามัญทั่วไปหรือใช้สิทธิภายใต้หลักสัญญาผู้บริโภคในการดำเนินคดีอย่างคดีผู้บริโภค เนื่องจากผู้เอาประกันนั้นก็ถือว่าเป็นผู้บริโภคในลักษณะของการทำธุรกิจประกันภัยเพราะว่าเป็นผู้ที่ได้รับบริการจากบริษัทผู้รับประกันภัยที่ได้ประกอบธุรกิจ

ซึ่งผลของการฟ้องคดีแพ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมีผลต่างกับการฟ้องร้องอย่างคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 เพราะในคดีแพ่งนั้นจะมีกระบวนการพิจารณากล่าวคือผู้ใดกล่าวอ้างผู้ที่มีภาระการพิสูจน์ แต่ภายใต้คดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคผู้ใดที่อ้างว่าตนเสียหายสามารถยื่นคำร้องต่อศาลได้โดยให้ฝ่ายถูกกล่าวอ้างมีภาระหน้าที่การพิสูจน์ รวมไปถึงเรื่องของอายุความและค่าฤชาธรรมเนียมที่คดีผู้บริโภคมีการคุ้มครองและเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคจึงเป็นประเด็นที่ว่าสิทธิในการฟ้องร้องดำเนินคดีอย่างไรของผู้ถูกโต้แย้งที่สามารถทำดำเนินคดีได้และเป็นประโยชน์ที่สุด

กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค

กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค (Consumer Protection Law) คือ กฎหมายที่ให้ความคุ้มครองผลประโยชน์แก่ผู้บริโภค ซึ่งหากกฎหมายใด ๆ ที่มีส่วนคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภคในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบธุรกิจถือเป็นกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคทั้งสิ้น กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคจึงมีหลายเรื่องหลายฉบับมิใช่กฎหมายฉบับเดียว¹ และกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคได้กำหนดสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้บริโภคให้รัฐสามารถเข้ามามีอำนาจในการจำกัดสิทธิของผู้ประกอบธุรกิจ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองและป้องกันขจัดความไม่เป็นธรรมของผู้บริโภค ซึ่งได้บัญญัติไว้เพื่อจำกัดสิทธิตามรัฐธรรมนูญในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2541 และพระราชบัญญัติข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540

ลักษณะของคดีผู้บริโภค

การวินิจฉัยว่าคดีใดเป็นคดีผู้บริโภคมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบวิธีพิจารณาที่จะใช้และสิทธิหน้าที่ของคู่ความในคดีดังที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งการวินิจฉัยว่าคดีใดเป็นคดีผู้บริโภคจะมีหลักเกณฑ์การพิจารณาที่แตกต่างจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ยกตัวอย่างเช่น ในเรื่องของภาระการพิสูจน์ของผู้ฟ้องเพราะในคดีแพ่งนั้นจะมีกระบวนการพิจารณากล่าวคือผู้ใดกล่าวอ้างผู้ที่มีภาระการพิสูจน์ แต่ภายใต้คดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคผู้ใดที่อ้างว่าตนเสียหายสามารถยื่นคำร้องต่อศาลได้โดยให้ฝ่ายถูกกล่าวอ้างมีภาระหน้าที่การพิสูจน์ หรือเรื่องของการยื่นคำฟ้อง

¹ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์, กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543), หน้า 11-12.

หรือคำให้การในคดีผู้บริโภครู้ความอาจกระทำด้วยวาจาได้ หรือการพิพากษาคดีให้มีผลถึงผู้บริโภคที่ไม่ใช่คู่ความในคดี แต่อย่างไรก็ดีคดีผู้บริโภคนี้ใช้บังคับได้แต่เฉพาะคดีที่มีข้อพิพาทในทางแพ่งอย่างเดียวเท่านั้นจะนำไปใช้กับคดีอาญาไม่ได้ เนื่องจากนิยามคำว่า “คดีผู้บริโภค” ภายใต้อำนาจพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 กำหนดไว้แต่เฉพาะคดีแพ่งเท่านั้น ที่จะถือว่าเป็นคดีผู้บริโภคข้อพิพาทส่วนแพ่งที่พิจารณารวมไปกับคดีอาญาจึงไม่อยู่ในความหมายของคำว่า “คดีผู้บริโภค” เว้นแต่จะได้มีการแยกฟ้องข้อพิพาทส่วนคดีแพ่ง เป็นคดีแพ่งต่างหากจากคดีอาญาจึงจะถือว่าเป็นคดีผู้บริโภคที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติฉบับนี้²

ประเด็นต่อมาคดีผู้บริโภคนั้นต้องเป็นคดีแพ่งที่พิพาทระหว่างผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคตามมาตรา 19 หรือตามกฎหมายอื่น โดยเป็นการพิพาทกันระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจ โดยความหมายของ “ผู้บริโภค” และ “ผู้ประกอบการธุรกิจ” เป็นไปตามนิยามในมาตรา 3 ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2541 “ผู้บริโภค” หมายความว่า ผู้บริโภคตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค และให้หมายความรวมถึงผู้เสียหายตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยด้วย และ “ผู้ประกอบการธุรกิจ” หมายความว่า ผู้ประกอบการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค และให้หมายความรวมถึงผู้ประกอบการตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยด้วย โดยมีข้อสังเกตในการพิจารณาผู้บริโภคตามความของมาตรานี้ที่เกี่ยวกับลักษณะของสัญญาประกันภัย

(ก) ผู้ซื้อหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจ ซึ่งคำว่า “บริการ” หมายความว่า การให้สิทธิใด ๆ หรือการให้ใช้ประโยชน์หรือกิจการใด ๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อื่น

(ข) ผู้ใช้สินค้าหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบด้วยกฎหมาย

ดังนั้นการที่จะเป็นผู้บริโภคที่มีลักษณะตามประเภทดังกล่าวต้องเป็นกรณีที่ผู้บริโภคเป็นผู้ฟ้องและมีการเสียค่าตอบแทนหรือประโยชน์อื่นใดให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจและได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจ เช่น การที่ผู้เอาประกันภัยทำสัญญาประกันภัยกับบริษัทผู้รับประกันภัย โดยจ่ายเบี้ยประกันภัยเป็นค่าตอบแทนการที่บริษัทเข้าไปรับภาระเสี่ยงภัยตามสัญญา

การฟ้องร้องคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

ประชาชนในฐานะผู้บริโภคหรือผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้าอันตรายต่าง ๆ สามารถใช้สิทธิฟ้องร้องต่อศาลในแผนกคดีผู้บริโภค ซึ่งตั้งประจำอยู่ในศาลแขวง ศาลจังหวัด และศาลแพ่ง โดย

² ชาญณรงค์ ปรานีจิตต์, ลักษณะของคดีผู้บริโภค, <http://lawwebsservice.com/lawsearch/consu2.pdf>. (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2564).

หลักการสำคัญของคดีผู้บริโภคนั้นจะถือว่าผู้บริโภคขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตของผู้ประกอบการซึ่งอาจเป็นหลักฐานในการพิจารณาคดี ดังนั้น ในคดีผู้บริโภคจึงกำหนดให้ภาระการพิสูจน์เป็นหน้าที่ของผู้ประกอบการต่างกับคดีแพ่งทั่วไปที่ภาระการพิสูจน์จะเป็นหน้าที่ของผู้ฟ้อง และการพิจารณาว่าคดีแบบใดที่ศาลจะรับดำเนินคดีและพิจารณาคดีเป็นคดีผู้บริโภคตามวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 3 คดีที่ศาลจะรับดำเนินคดีและพิจารณาคดีเป็นคดีผู้บริโภคจะต้องเป็นคดีแพ่งระหว่างผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ หรือคดีแพ่งตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีทั้งสองข้อข้างต้นและคดีแพ่งอื่นที่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นคดีผู้บริโภค

ประเด็นว่าบุคคลบางที่สามารถฟ้องร้องเป็นคดีผู้บริโภคได้หากพิจารณาแล้วสามารถแบ่งออกได้เป็น 1. ผู้บริโภค หมายถึง บุคคลผู้ซื้อหรือผู้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจและหมายความรวมถึงผู้ใช้สินค้าหรือผู้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบ แม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม 2. ผู้ประกอบธุรกิจ หมายถึง ผู้ขาย ผู้ผลิตเพื่อขาย ผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขายหรือผู้ซื้อเพื่อขายต่อซึ่งสินค้าหรือผู้ให้บริการ 3. ผู้เสียหาย หมายถึงบุคคลผู้ได้รับความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิตร่างกายสุขภาพอนามัยจิตใจหรือทรัพย์สินแต่ไม่รวมถึงความเสียหายต่อสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น³

ขั้นตอนการยื่นฟ้องต่อศาลคดีผู้บริโภค

เมื่อผู้บริโภคหรือผู้เสียหายต้องการที่จะใช้สิทธิของตน พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 กำหนดให้ยื่นฟ้องต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาหรือต่อศาลที่มูลคดีเกิดในเขตอำนาจศาล แต่ในส่วนของผู้ประกอบธุรกิจจะฟ้องคดีผู้บริโภคจะได้เฉพาะเขตศาลที่ผู้บริโภคมีภูมิลำเนาอยู่เท่านั้น ภายใน 3 ปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย หากเลยกำหนด 3 ปีนี้ถือว่าขาดอายุความ โดยผู้ยื่นฟ้องสามารถฟ้องด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือก็ได้ และจะฟ้องด้วยตนเองหรือแต่งตั้งทนายความ หรือขอให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคหรือสมาคมที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองดำเนินการฟ้องร้องแทนให้ก็ได้ โดยไม่ต้องเสียค่าฤชาธรรมเนียม และเมื่อศาลรับคำฟ้องแล้วศาลจะกำหนดวันนัดพิจารณา

³ มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค, หนังสือคู่มือฟ้องคดีผู้บริโภค, https://www.consumerthai.org/main/index.php?option=com_content&view=article&id=251:2009-06-15-07-17-31&catid=2:2009-06-18-03-49-08&Itemid=9, (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2564).

โดยเร็วและออกหมายเรียกจำเลยให้มาศาลตามกำหนดนัดเพื่อไกล่เกลี่ยให้การและสืบพยานในวันเดียวกัน⁴

สัญญาประกันภัย

แนวคิดหลักประกันภัยเริ่มพัฒนาและแพร่หลายมากยิ่งขึ้นในประเทศไทยจึงทำให้การที่บุคคลใดต้องการเข้าร่วมรับการบริการจากการประกอบธุรกิจของผู้รับประกันภัย ในรูปแบบของธุรกิจที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการรับประกันภัย จำเป็นต้องจัดตั้งเป็นบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด ที่มีการจดทะเบียนกับกระทรวงพาณิชย์และจะต้องได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันภัยจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ โดยหลักของสัญญาประกันภัยเป็นนิติกรรมสองฝ่าย ซึ่งเป็นสัญญาต่างตอบแทนที่เกิดจากการแสดงเจตนาบุคคล 2 ฝ่าย ได้แก่ บุคคลที่ส่งเงินเบี้ยประกันภัยและบุคคลที่ชำระค่าสินไหมทดแทนเมื่อเกิดเหตุวินาศภัย กล่าวคือถ้ามีภัยเกิดขึ้นตามที่กำหนดไว้ ผู้รับประกันภัยจะชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริง แต่ไม่เกินจำนวนที่ได้ตกลงกันไว้ เพื่อเป็นการกำหนดไม่ให้เป็นการค้ากำไรแก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยจากเหตุวินาศภัยที่เกิดขึ้นตามสัญญา หรือสัญญาประกันชีวิตที่ผู้รับประกันภัยจะต้องใช้เงินเป็นจำนวนแน่นอนโดยไม่ต้องคำนึงถึงความเสียหายว่ามีเพียงใดหากมีเหตุอย่างอื่นในอนาคตดังได้ระบุไว้ในสัญญา ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 861 “อันว่าสัญญาประกันภัยนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่ง ตกลงจะใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือใช้เงินจำนวนหนึ่งให้ในกรณีวินาศภัย หากมีขึ้น หรือในเหตุอย่างอื่นในอนาคตดังได้ระบุไว้ในสัญญาและในการนี้บุคคลอีกคนหนึ่งตกลงจะส่งเงินซึ่งเรียกว่าเบี้ยประกันภัย” ดังนั้น เมื่อเป็นนิติกรรมสัญญาจึงอยู่ภายใต้หลักกฎหมายเช่นนี้วัตถุประสงค์แห่งสัญญาจะต้องไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนด้วย

โดยหลักการที่เกี่ยวข้องกับสัญญาประกันภัยที่เกิดขึ้นจากผู้เอาประกันภัยและบริษัทผู้รับประกันภัยอาจมีด้วยกันหลายประการ เช่น⁵ หลักการมีส่วนได้เสียในการทำสัญญาประกันภัย เนื่องจากสัญญาประกันภัยนั้น ผู้เอาประกันภัยจำเป็นต้องมีกรรมสิทธิ์ สิทธิประโยชน์ หรือความรับผิดชอบตามกฎหมายในวัตถุที่เอาประกันภัย ซึ่งเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ทางการเงินโดยที่สิทธิส่วนได้เสียนั้นสามารถที่จะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน หรือการกำหนดค่าสินไหมในกรณีที่มีได้ อีกทั้งการรับประกันภัยและส่วนที่จะต้องเสียหายในเหตุการณ์นั้น หรือหลักความสุจริตในการทำสัญญาประกันภัย

⁴ สุพิศ ปราณีตพลกรัง, วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2558), หน้า 55.

⁵ พนารัตน์ มาศมณฑล, หลักกฎหมายประกันภัย, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2564), หน้า 187.

เพราะเจตนารมณ์ของหลักความสุจริตในการทำสัญญาประกันภัยคือ ผู้เอาประกันภัยและบริษัทผู้รับประกันภัยจะต้องเปิดเผยข้อความเป็นจริงในสาระสำคัญในการทำสัญญาประกันภัย ซึ่งหากแต่แม้จะรู้ภายหลังของการทำสัญญาไปและผู้เอาประกันภัย หรือผู้ถูกเอาประกันภัย ก็ย่อมที่จะมีหน้าที่จะต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงแก่บริษัทผู้รับประกันภัยด้วย

ข้อพิจารณาการดำเนินคดีระหว่างผู้รับประกันภัยกับบุคคลภายนอก

ในกรณีที่มีข้อพิพาทเกิดขึ้นหากเป็นกรณีที่ผู้เอาประกันภัยถูกทำละเมิดจากบุคคลภายนอก เช่น เกิดเหตุรถชนกันระหว่างคู่กรณีกับผู้เอาประกันภัย ตามหลักของสัญญาประกันภัยผู้เอาประกันภัย หรือผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเลือกฟ้องผู้ทำละเมิด หรือผู้ที่ต้องร่วมรับผิดชอบในเหตุละเมิด หรือผู้รับประกันภัย คนใดคนหนึ่งให้รับผิดชอบเต็มจำนวนหรือทุกคนให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในวงเงินประกันภัยซึ่งผู้ทำละเมิดต้องรับผิดชอบได้ แต่หากผู้รับประกันภัยต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยตามสัญญา เช่นนี้เมื่อผู้รับประกันภัยได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันภัยแล้วต้องการที่จะฟ้องไล่เบี้ยเอาจากบุคคลภายนอกที่เป็นผู้ทำละเมิดเพราะผู้รับประกันภัยได้รับช่วงสิทธิในการไล่เบี้ยตามกฎหมายจากผู้เอาประกันภัยที่ถูกทำละเมิด แต่อย่างไรก็ตามข้อพิพาทดังกล่าวระหว่างผู้รับประกันภัยกับผู้ทำละเมิดจำเป็นที่จะต้องฟ้องเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญาแล้วแต่กรณี แต่จะหาฟ้องในมูลคดีของผู้บริโภคได้เนื่องจากข้อพิพาทระหว่างผู้รับประกันภัยกับผู้ทำละเมิดไม่เป็นคดีผู้บริโภคตามมาตรา 3 (1) และไม่ใช่คดีเกี่ยวพันตามมาตรา 3 (3) เพราะการที่จะฟ้องเป็นคดีผู้บริโภคต้องเป็นคดีแพ่งระหว่างผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภค หรือตามกฎหมายอื่น กับผู้ประกอบการธุรกิจซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ หรือคดีแพ่งตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย อีกทั้งกรณีผู้เอาประกันภัยไปทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก ผู้ถูกทำละเมิดได้ฟ้องผู้รับประกันภัยคำจนให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน คดีดังกล่าวก็ไม่ใช่คดีผู้บริโภค ด้วยเหตุที่ว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้เสียหายกับผู้รับประกันภัยไม่อยู่ในฐานะผู้บริโภคและผู้ประกอบการธุรกิจ เช่นนี้การที่ผู้เสียหายไม่ได้รับบริการใด ๆ จากผู้รับประกันภัยคดีดังกล่าวจึงไม่เป็นคดีผู้บริโภค

ตัวอย่างเช่นในกรณีผู้ถูกทำละเมิดฟ้องบริษัทผู้รับประกันภัยรถที่ทำละเมิดนั้น ไม่เป็นคดีผู้บริโภค ดังจะเห็นได้จากคำพิพากษาฎีกาที่ 31/2551⁶ การที่โจทก์ฟ้องว่า เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2549 นายสมานจันทร์เกิดขับรถบรรทุก หมายเลขทะเบียน 70-2037 นนทบุรี ลากจูงรถพ่วง หมายเลข

⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 31/2551.

ทะเบียน 76-2503 กรุงเทพมหานคร ของผู้มีชื่อซึ่งได้เอาประกันวินาศภัยไว้กับจำเลยมาตามถนน กาญจนภิเษกจากทางด้านบางนามุ่งหน้าทางด้านบางปะอิน โดยนายสมานได้ขับรถไปในทางการที่จ้าง หรือรับมอบหมายจากผู้มีชื่อซึ่งเป็นนายจ้างหรือตัวการด้วยความเร็วปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคล ในภาวะเช่นนั้นจะต้องมีความวิสัยและพฤติการณ์ ทำให้รถเสียหลักพุ่งชนรถบรรทุกหมายเลขทะเบียน 76-3492 กรุงเทพมหานคร ซึ่งลากจูงรถพ่วงหมายเลขทะเบียน 76-3496 กรุงเทพมหานคร ได้รับความ เสียหายอันเป็นการกระทำละเมิดแก่โจทก์ จำเลยในฐานะเป็นผู้รับประกันภัยรถของผู้มีชื่อ จึงต้องชดใช้ ค่าเสียหาย ขอให้บังคับจำเลยชำระเงิน 432,600 บาทพร้อมดอกเบี้ยแก่โจทก์

ศาลแพ่งเห็นว่า กรณีมีปัญหาว่าคดีนี้เป็นคดีผู้บริโภคหรือไม่ จึงส่งคำฟ้องให้ประธานศาล อุทธรณ์วินิจฉัยตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 8

พิเคราะห์แล้วตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 คดีผู้บริโภค หมายความว่า (1) คดีแพ่งระหว่างผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนบริโภคตามมาตรา 19 หรือตาม กฎหมายอื่น กับผู้ประกอบการธุรกิจซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการ บริโภคสินค้าหรือบริการ ได้ความตามคำฟ้องว่าจำเลยเป็นนิติบุคคลมีวัตถุประสงค์ในการประกอบธุรกิจ รับประกันภัยส่วนบุคคลมิใช่ผู้เอาประกันภัย หากแต่เป็นผู้ที่ถูกละเมิดและได้รับความเสียหายจากการที่ รถซึ่งเอาประกันภัยไว้กับจำเลยชนรถของโจทก์ โจทก์จึงมิใช่ผู้ได้รับบริการจากจำเลยและไม่เป็น ผู้บริโภคคดีนี้จึงไม่ใช่คดีพิพาทระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจ ไม่เป็นคดีผู้บริโภคตาม พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 (1) ซึ่งอยู่ในฐานะผู้ประกอบการกับ ผู้บริโภคทั้งไม่ปรากฏว่าจำเลยกับผู้เอาประกันภัยได้มีข้อพิพาทระหว่างกันอย่างไร อันจะพอถือได้ว่าคดี นี้เป็นคดีที่มีความเกี่ยวพันกันและเป็นคดีผู้บริโภคตามมาตรา 3 (3)

วินิจฉัยว่าคดีของโจทก์ไม่เป็นคดีผู้บริโภค

จะเห็นได้ว่าประเด็นจากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 31/2551 ดังกล่าวการที่โจทก์ฟ้องจำเลยในฐานะ เป็นผู้รับประกันภัยรถของผู้ที่ทำละเมิดแก่โจทก์ ไม่ใช่กรณีคดีผู้บริโภคเนื่องจาก โจทก์มิใช่ผู้เอา ประกันภัยกับจำเลยซึ่งเป็นบริษัทผู้รับประกันภัยรถที่ทำการละเมิดจึงถือว่าโจทก์ไม่มีสิทธิในฐานะของผู้ที่ได้อรับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจแต่อย่างใด โจทก์เป็นเพียงผู้ที่ถูกทำละเมิดและได้รับความเสียหายจากการที่ รถซึ่งเอาประกันภัยไว้กับจำเลยชนรถของโจทก์เท่านั้น จึงไม่ใช่คดีพิพาทระหว่างผู้บริโภคกับผู้ ประกอบธุรกิจ คดีดังกล่าวย่อมไม่เป็นคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 (1) เช่นนี้หากโจทก์ต้องการโจทก์ขอให้บังคับจำเลยชำระพร้อมดอกเบี้ยย่อมต้องฟ้อง จำเลยในคดีแพ่งทั่วไป

อีกประการหนึ่งในเรื่องของบริษัทประกันภัยฟ้องเรียกให้ตัวแทนประกันภัยและผู้ค้าประกัน ชำระค่าเบี้ยประกันที่ได้รับจากลูกค้าไว้แทนเช่นนี้ไม่เป็นคดีผู้บริโภค ดังจะเห็นได้จากคำพิพากษาศาลฎีกาที่

169/2551⁷ โจทก์ฟ้องว่าโจทก์เป็นนิติบุคคลประเภทบริษัท(มหาชน) จำกัด เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2546 โจทก์ได้แต่งตั้งจำเลยที่ 1 เป็นตัวแทนประกันภัย โดยมีหน้าที่จัดหาลูกค้ำมาทำสัญญาประกันภัยรถยนต์และรถจักรยานยนต์กับโจทก์ จำเลยที่ 2 ทำสัญญาค้าประกันการชำระหนี้ของจำเลยที่ 1 ต่อมา จำเลยที่ 1 ผิดสัญญาการชำระเงินค่าเบี้ยประกันภัยแก่โจทก์ ขอให้บังคับจำเลยทั้งสองร่วมกันชำระเงิน 9,000 บาทพร้อมดอกเบี้ยแก่โจทก์

ศาลจังหวัดสมุทรสาครเห็นว่า กรณีมีปัญหาว่าคดีนี้เป็นคดีผู้บริโภคหรือไม่จึงส่งสำเนาคำฟ้องให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 8

พิเคราะห์แล้ว ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 คดีผู้บริโภคหมายความว่า (1) คดีแพ่งระหว่างผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคตามมาตรา 19 หรือตามกฎหมายอื่นกับผู้ประกอบธุรกิจซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิ์หรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการและ (3) คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีตาม (1) หรือ (2) ได้ความตามคำฟ้องว่าโจทก์มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายประเภทบริษัท(มหาชน) จำกัด มีวัตถุประสงค์ในการรับประกันวินาศภัยทุกประเภทเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2546 โจทก์ได้แต่งตั้งจำเลยที่ 1 เป็นตัวแทนประกันภัย โดยมีหน้าที่จัดหาลูกค้ำมาทำสัญญาประกันภัยรถยนต์และรถจักรยานยนต์กับโจทก์ในประเภทสมัครใจเห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 1 เป็นความสัมพันธ์ในฐานะตัวการกับตัวแทนโดยโจทก์ซึ่งเป็นตัวการมอบหมายให้จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นตัวแทนไปหาลูกค้ำมาทำสัญญาประกันภัยกับโจทก์ อันเป็นการดำเนินธุรกิจตามวัตถุประสงค์ของโจทก์ ลูกค้ำรายใดทำสัญญาประกันภัยและชำระค่าเบี้ยประกันภัยแก่โจทก์ ย่อมเป็นผู้ใช้บริการและเป็นผู้บริโภค แต่จำเลยที่ 1 เป็นเพียงตัวแทนจัดหาลูกค้ำแก่โจทก์ส่วนจำเลยที่ 2 เป็นเพียงผู้ทำสัญญาค้าประกันการชำระหนี้ของจำเลยที่ 1 จำเลยทั้งสองไม่ได้ทำสัญญาประกันภัยหรือใช้บริการใด ๆ จากโจทก์โดยตรงและไม่ได้เสียค่าตอบแทนแก่โจทก์ โจทก์กับจำเลยทั้งสองจึงไม่อยู่ในฐานะเป็นผู้ประกอบธุรกิจกับผู้บริโภค คดีระหว่างโจทก์กับจำเลยทั้งสอง จึงไม่เป็นคดีพิพาทระหว่างผู้ประกอบธุรกิจกับผู้บริโภคเกี่ยวกับสิทธิ์หรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 (1)

วินิจฉัยว่าคดีของโจทก์ไม่เป็นคดีผู้บริโภค

ข้อพิจารณาการดำเนินคดีระหว่างผู้เอาประกันภัยกับผู้รับประกันภัย

ในกรณีคดีพิพาทระหว่างผู้รับประกันภัยกับผู้เอาประกันภัย โดยทั่วไปการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายทั้งหายปกติแล้วกฎหมายกำหนดให้ต้องใช้สิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและประมวล

⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 169/2551.

กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเป็นข้อกำหนดหลักในการบังคับเอา แต่อย่างไรก็ตามภายใต้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ที่กำหนดไว้การที่ผู้ใดจะสามารถมีสิทธิในการฟ้องคดีผู้บริโภคต้องเป็นคดีแพ่งระหว่างผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคหรือตามกฎหมายอื่นกับผู้ประกอบธุรกิจซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริการ ซึ่งลักษณะของสัญญาประกันภัยระหว่างผู้เอาประกันภัยกับผู้รับประกันภัย ผู้เอาประกันถือว่าเป็นผู้บริโภค ในลักษณะของการทำธุรกิจประกันภัย เนื่องจากผู้เอาประกันภัยเป็นผู้ที่ได้รับการบริการจากบริษัทผู้รับประกันภัยที่ได้ประกอบธุรกิจ ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 861 ได้มีการจำกัดความไว้ว่า “คู่สัญญาซึ่งตกลงจะส่งเบี้ยประกันภัยจำนวนหนึ่งให้ผู้รับประกันภัยเมื่อเกิดมีภัยขึ้น ผู้รับประกันภัยจึงจะจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัย” เช่นนี้ธุรกิจประกันภัยกับผู้บริโภคหรือผู้เอาประกันภัยนั้น จึงมีความสำคัญกันในเรื่องของสิทธิหรือประโยชน์ในบริการที่จะได้รับจากผู้รับประกันภัยในนามของผู้ประกอบธุรกิจ ซึ่งเป็นในลักษณะการคุ้มครองทรัพย์สินและชีวิตของผู้เอาประกันภัยที่ได้เลือกทำไว้กับบริษัทประกันภัย คดีพิพาทระหว่างผู้รับประกันภัยกับผู้เอาประกันภัยจึงเป็นคดีผู้บริโภคตามมาตรา 3 (1) ดังนั้นผู้เอาประกันภัยที่เป็นผู้บริโภคจึงมีสิทธิในการเลือกที่จะฟ้องผู้รับประกันภัยในคดีผู้บริโภคหรือฟ้องตามมูลคดีแพ่งตามปกติ

ตัวอย่างเช่นในกรณีโจทก์เป็นผู้เอาประกันภัย ทำสัญญาประกันภัยกับจำเลยซึ่งประกอบธุรกิจรับประกันภัยทุกประเภท การที่จำเลยเข้าไปรับภาระเสี่ยงภัยแทนโจทก์ตามสัญญา ถือเป็นการจัดทำการทำงานให้อย่างหนึ่ง เมื่อจำเลยได้รับเบี้ยประกันภัยจากกิจการของจำเลย จึงเป็นการให้บริการ จำเลยย่อมเป็นผู้ให้บริการและผู้ประกอบธุรกิจ ส่วนโจทก์เป็นผู้ได้รับการบริการและเป็นผู้บริโภค เมื่อโจทก์ฟ้องเรียกให้จำเลยชำระค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันภัย จึงเป็นคดีผู้บริโภค ดังจะเห็นได้จากคำพิพากษาฎีกาที่ 60/2551⁸ โจทก์ฟ้องว่า โจทก์มีฐานะเป็นนิติบุคคลประเภทจำกัด มีวัตถุประสงค์ประกอบกิจการค้าขายและให้เช่าพื้นที่เพื่อทำกิจการค้าภายในท่าอากาศยาน จำเลยมีฐานะเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทมหาชนจำกัดมีวัตถุประสงค์ประกอบกิจการรับประกันภัยทุกประเภท โจทก์ทำสัญญาประกันภัยกับจำเลยเพื่อความเสี่ยงทุกอย่างในการก่อสร้างและความรับผิดชอบต่อบุคคลที่สามในการก่อสร้างสนามบินสุวรรณภูมิ ในโครงการงานตกแต่งภายในสำหรับ คิง เพาเวอร์ในคอมเพล็กซ์อาคารผู้โดยสารและพื้นที่ว่างต่าง ๆ ต่อมาระหว่างก่อสร้างปรับปรุงพื้นที่ร้านค้าได้เกิดความเสียหายแก่ฝ้าใบชั้นในของอาคารเทียบเครื่องบินของบริษัทท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของโจทก์ในขณะนั้น โจทก์แจ้งความเสียหายให้จำเลยทราบเพื่อรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนตาม

⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 60/2551.

สัญญาประกันภัย แต่จำเลยเพิกเฉย ขอให้บังคับจำเลยชำระค่าสินไหมทดแทนพร้อมดอกเบี้ยนับแต่วันฟ้องจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์

จำเลยยื่นคำร้องขอให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า คดีนี้เป็นคดีผู้บริโภคมหรือไม่ ศาลแพ่งจึงส่งคำฟ้องและคำให้การให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 8

พิเคราะห์แล้วตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 คดีผู้บริโภคหมายความว่า (1) คดีแห่งระหว่างผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคตามมาตรา 19 หรือตามกฎหมายอื่น กับผู้ประกอบการธุรกิจซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ ได้ความตามคำฟ้องว่า โจทก์เป็นผู้เอาประกันภัย โดยทำสัญญาประกันภัยกับจำเลยสำหรับความเสี่ยงทุกอย่างในการก่อสร้างและความรับผิดชอบต่อบุคคลที่สามในการก่อสร้างสนามบินสุวรรณภูมิ โดยจ่ายเบี้ยประกันภัยเป็นค่าตอบแทนการที่จำเลยเข้าไปรับภาระเสี่ยงภัยแทนโจทก์ตามสัญญาดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นการจัดทำการทำงานให้อย่างหนึ่งเมื่อจำเลยได้รับเบี้ยประกันภัยเป็นค่าตอบแทนกิจการของจำเลยจึงเป็นการให้บริการถือได้ว่าจำเลยเป็นให้ผู้บริการและเป็นผู้ประกอบธุรกิจ ส่วนโจทก์อยู่ในฐานะผู้รับบริการและผู้บริโภค เมื่อโจทก์ฟ้องเรียกให้จำเลยชำระค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันภัยพร้อมดอกเบี้ย จึงเป็นคดีพิพาทระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจอันเนื่องมาจากการใช้บริการ เป็นคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 (1)

วินิจฉัยว่า คดีของโจทก์เป็นคดีผู้บริโภค

จะเห็นได้ว่าประเด็นจากคำพิพากษาฎีกาที่ 60/2551 ดังกล่าวการที่โจทก์ทำสัญญาประกันภัยกับจำเลยเพื่อความเสี่ยงทุกอย่างในการก่อสร้างและความรับผิดชอบต่อบุคคลที่สามในการก่อสร้างสนามบินสุวรรณภูมิถือได้ว่าโจทก์เป็นผู้เอาประกันภัยตามสัญญาประกันภัยได้โจทก์ก็ได้ชำระเบี้ยประกันภัยเป็นค่าตอบแทนตามสัญญาจำเลยจึงมีหน้าที่ในการประกันภัยในความเสี่ยงที่เกิดขึ้น จึงถือได้ว่าเป็นการให้บริการ โดยจำเลยเป็นให้ผู้บริการและผู้ประกอบธุรกิจ ส่วนโจทก์อยู่ในฐานะผู้รับบริการและผู้บริโภค เช่นนี้คดีดังกล่าวจึงเป็นคดีพิพาทระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจอันเนื่องมาจากการใช้บริการ เป็นคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 (1)

หรือประเด็นเรื่องของผู้ตายเอาประกันภัยไว้แก่บริษัทผู้ประกอบธุรกิจรับประกันภัย ผู้ตายย่อมเป็นผู้ใช้บริการและผู้บริโภค สัญญาประกันภัยระหว่างผู้ตายกับบริษัทผู้รับประกันภัย จึงเป็นสัญญาระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภค เมื่อผู้ตายถึงแก่ความตาย การที่ผู้รับประโยชน์ตามกฎหมายประกันภัยเรียกค่าสินไหมทดแทนโดยอาศัยกรรมธรรม์ประกันภัยดังกล่าว จึงเป็นคดีผู้บริโภคดังจะเห็นได้

จากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 61/2551⁹ โจทก์ฟ้องว่า โจทก์เป็นภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายของนายไพศาล หลินมา ซึ่งเอาประกันภัยอุบัติเหตุไว้แก่จำเลย ต่อมานายไพศาล ถูกทำร้ายจนถึงแก่ความตาย จำเลยจึง ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่โจทก์ซึ่งเป็นผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัย แต่จำเลยเพิกเฉย ขอให้บังคับจำเลยชำระเงิน 100,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยแก่โจทก์

จำเลยยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดพัทลุงว่า คดีไม่ใช่คดีผู้บริโภค ศาลจังหวัดพัทลุงจึงส่งคำฟ้องให้ ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 8

พิเคราะห์แล้วตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 คดีผู้บริโภค หมายความว่า (1) คดีแพ่งระหว่างผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคตามมาตรา 19 หรือตาม กฎหมายอื่น กับผู้ประกอบการซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการ บริโภคสินค้าหรือบริการ และ (3) คดีที่เกี่ยวข้องกันกับคดีตาม (1) หรือ (2) ได้ความตามคำฟ้องและ คำให้การว่า จำเลยเป็นนิติบุคคลมีวัตถุประสงค์ประกอบกิจการรับประกันภัย จึงถือได้ว่าจำเลยเป็นผู้ ให้บริการและเป็นผู้ประกอบการ ส่วนโจทก์เป็นผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัย กรณีนาย ไพศาล หลินมา เอาประกันภัยไว้แก่จำเลย จึงถือว่านายไพศาลเป็นผู้ใช้บริการและเป็นผู้บริโภค สัญญา ประกันภัยที่ทำขึ้นระหว่างจำเลยกับนายไพศาลจึงเป็นสัญญาระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภค เมื่อ นายไพศาลถึงแก่ความตายโดยมีโจทก์เป็นผู้รับประโยชน์มาเรียกร้องให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน โดยอาศัยกรมธรรม์ประกันภัยและจำเลยปฏิเสธไม่ยอมชดใช้โดยอ้างว่าเป็นกรณีเข้าข่ายกเว้นที่จำเลย ไม่ต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกันภัย คดีนี้จึงเกี่ยวข้องกันกับข้อพิพาทตามสัญญาที่ทำขึ้นระหว่างผู้ ประกอบการกับผู้บริโภค เป็นคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 (3)

วินิจฉัยว่าคดีของโจทก์เป็นคดีผู้บริโภค

จะเห็นได้ว่าประเด็นจากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 61/2551 ดังกล่าวการที่โจทก์ได้ทำสัญญา ประกันภัยอุบัติเหตุของสามีของตนโดยชอบด้วยกฎหมายแก่จำเลยซึ่งเป็นผู้รับประกันภัย ตามสัญญา เมื่อเกิดอุบัติเหตุจำเลยก็ย่อมมีหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่โจทก์ซึ่งเป็นผู้รับประโยชน์ตาม กรมธรรม์ประกันภัย เช่นนี้จำเลยจึงเป็นนิติบุคคลที่มีวัตถุประสงค์ประกอบกิจการรับประกันภัย จึง ถือได้ว่าจำเลยเป็นผู้ให้บริการและเป็นผู้ประกอบการ ส่วนโจทก์เป็นผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ ประกันภัยจึงถือว่าเป็นผู้บริโภค คดีดังกล่าวจึงเกี่ยวข้องกันกับข้อพิพาทตามสัญญาที่ทำขึ้นระหว่างผู้

⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 61/2551.

ประกอบธุรกิจกับผู้บริโภค จึงถือว่าเป็นคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 (3)

บทสรุป

สัญญาประกันภัยถือได้ว่าเป็นธุรกิจในรูปแบบที่จะต้องจดทะเบียนและได้รับความอนุญาตจากกระทรวงพาณิชย์ เมื่อผู้รับประกันภัยจัดตั้งเป็นบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัดแล้ว ผู้เอาประกันภัยย่อมชอบที่จะเข้าทำสัญญากับบริษัทผู้รับประกันได้ เมื่อสัญญาของทั้งสองฝ่ายได้เกิดขึ้นแล้ว บรรดาสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ที่มีต่อกัน หากเกิดเหตุวินาศภัยขึ้นบริษัทผู้รับประกันมีหน้าที่ที่จะต้องชดเชยค่าสินไหมให้แก่ผู้เอาประกันภัยตามสัญญา แต่อย่างไรก็ตามเมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้นในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยถูกทำละเมิดจากบุคคลภายนอก เมื่อผู้รับประกันภัยได้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันภัยแล้วการฟ้องไล่เบี้ยเอาจากบุคคลภายนอกที่เป็นผู้ทำละเมิดข้อพิพาทระหว่างผู้รับประกันภัยกับผู้ทำละเมิดจำต้องที่จะฟ้องร้องคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง แต่หากเป็นประเด็นการฟ้องร้องระหว่างผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกัน ผู้เอาประกันก็มีสิทธิที่จะสามารถฟ้องร้องคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 เนื่องจากผู้เอาประกันนั้นก็ถือว่าเป็นผู้บริโภคในลักษณะของการเข้าทำธุรกิจประกันภัยกับผู้รับประกันภัยเพราะว่าเป็นผู้ที่ได้รับบริการจากบริษัทผู้รับประกันภัยที่ได้ประกอบธุรกิจที่มีวัตถุประสงค์คือการประกันภัย

โดยหากเป็นการฟ้องร้องคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 ผู้เอาประกันภัยอาจได้รับประโยชน์ดีกว่าการฟ้องตามอย่างคดีแพ่งทั่วไป ในเรื่องของหลักการคุ้มครองผู้บริโภคที่หากเป็นคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค เช่น ผู้ใดที่อ้างว่าตนเสียหายสามารถยื่นคำร้องต่อศาลได้โดยให้ฝ่ายถูกกล่าวอ้างมีภาระหน้าที่การพิสูจน์ แต่ในคดีแพ่งปกติจะมีกระบวนการพิจารณา คือผู้ใดกล่าวอ้างผู้ใดมีภาระการพิสูจน์ หรือเรื่องของอายุความในการฟ้องร้อง โดยคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 13 “ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย โดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้บริโภค หรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในสามปีนับแต่วันที่อยู่ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบธุรกิจที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกินสิบปี นับแต่วันที่อยู่ถึงความเสียหาย” แต่หากเป็นกรณีอายุความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ตามมาตรา 882 วรรค 1 ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยฟ้องผู้รับประกันภัย หรือกรณีผู้ถูกละเมิดฟ้องผู้รับประกันภัย ต้องใช้อายุความ 2 ปี หรือกรณีของค่าฤชาธรรมเนียมการฟ้องร้องดำเนินคดีทางแพ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ผู้ฟ้องร้องจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเสียค่าธรรมเนียมเดิมเป็นไปตามปกติ

ตาม มาตรา 149 บังคับให้ชำระ ให้คู่ความผู้ยื่นคำฟ้องเป็นผู้ชำระเมื่อยื่นคำฟ้อง แต่หากเป็นการฟ้องร้องบังคับคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 จะสามารถยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมแก่ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคได้ ตามมาตรา 18

ดังนั้น กรณีผู้เอาประกันภัยฟ้องร้องผู้รับประกันภัยจึงเป็นคดีผู้บริโภคด้วยเหตุว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้เสียหายกับผู้รับประกันภัยอยู่ในฐานะผู้บริโภคและผู้ประกอบธุรกิจที่ได้รับบริการจากผู้รับประกันภัยตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 (1) และเป็นคดีเกี่ยวพันตามมาตรา 3 (3) ผู้เอาประกันภัยสามารถฟ้องในคดีผู้บริโภคในฐานะที่ตนเป็นผู้บริโภคได้หรือสามารถเลือกใช้สิทธิของตนฟ้องร้องผู้รับประกันภัยในคดีแพ่งก็ได้เช่นกัน

บรรณานุกรม

- คำพิพากษาฎีกาที่ 169/2551.
- คำพิพากษาฎีกาที่ 31/2551.
- คำพิพากษาฎีกาที่ 60/2551.
- คำพิพากษาฎีกาที่ 61/2551.
- ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543.
- ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์. ลักษณะของคดีผู้บริโภค, <http://lawwebservice.com/content/85944/bth3.pdf>. (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2564).
- ณวดี เรืองรัตนเมธี. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกันภัยต่อ. สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย. <https://www.oic.or.th/sites/default/files/lawsearch/consu2.pdf>. (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2564).
- พนารัตน์ มาศมาตล. หลักกฎหมายประกันภัย, พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2564.
- ไพโรจน์ วายุภาพ. คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค. พิมพ์ครั้งที่ 4. สำนักพิมพ์: ร้านปรีชช, 2564.
- มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค(มพบ.). หนังสือคู่มือฟ้องคดีผู้บริโภค, https://www.consumerthai.org/main/index.php?option=com_content&view=article&id=251:2009-06-15-07-17-31&catid=2:2009-06-18-03-49-08&Itemid=9. (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2564).
- สำนักงานศาลยุติธรรม. “หนังสือรวมคำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ในคดีผู้บริโภคปี 2551”. 24 สิงหาคม 2551.
- สุพิศ ปราณีตพลกรัง. วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค. พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2558.